

Huvudman

Söderhamn Knowledge AB
Organisationsnummer 559069–2223
info@soderhamnsfriskola.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Söderhamns Friskola och Fritids i Söderhamns kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Söderhamn Knowledge AB att senast **måndag den 28 april 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare, timplan och garanterad undervisningstid, svenska som andraspråk, garantin för tidiga stödinsatser, studiehandledning på modersmålet samt särskilt stöd. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Söderhamn Knowledge AB inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Söderhamn Knowledge AB ska vidta följande åtgärder

Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare

1. Se till att undervisningen i klasserna 5–6A och 5–6B bedrivs under ledning av lärare som ansvarar för undervisningen. Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare om inte någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga. De personer som bedriver undervisning ska vara anställda som lärare. Huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder ska innefatta uppgift om vilka lärare som ansvarar för undervisningen i 5–6A och 5–6B, anställningsavtal för berörda lärare samt underlag som styrker deras legitimation och behörighet alternativt, om någon av skollagens undantagsregler är tillämpliga, deras erfarenhet och utbildning. Huvudmannen ska även redogöra för skälen till varför huvudmannen bedömt att en undantagsregel varit tillämplig för varje lärare som bedriver undervisning med stöd av en sådan

undantagsregel (1 kap. 3 § och 2 kap. 13, 15 och 18–21 §§ skollagen).

2. Se till att vidta ansträngningar för att rekrytera legitimerade och behöriga lärare för undervisning i ämnena syslöjd i årskurs 3–6 och bild i årskurs 4, träslöjd i årskurs 3–6, musik samt idrott och hälsa i årskurs 1–6 samt hem- och konsumentkunskap i årskurs 6. Huvudmannen ska annonsera i externa kanaler efter legitimerade lärare med behörighet för de ämnen lärarna ska undervisa i. Inkom med en redogörelse för hur annonserna har utformats och var annonsering har skett (2 kap. 13 § skollagen).
3. Se till att anställa lärare som har legitimation och är behöriga för den undervisning de ska bedriva i ämnena syslöjd i årskurs 3–6 och bild i årskurs 4, träslöjd i årskurs 3–6, musik samt idrott och hälsa i årskurs 1–6 samt hem- och konsumentkunskap i årskurs 6. Huvudmannen ska i samband med redovisningen av vidtagna åtgärder inkomma med uppgift om vilka lärare som har anställts och underlag som styrker deras legitimation och behörighet (2 kap. 13 § skollagen).
4. För det fall huvudmannen för undervisningen i ovanstående ämnen och årskurser efter annonsering anställer lärare utan legitimation och behörighet, inkom med underlag från rekryteringen som visar vilka lärare som har anställts (anställningsavtal) och underlag som styrker deras erfarenhet och utbildning samt vilka sökanden som inte har fått tjänsterna och deras erfarenhet och utbildning. Inkom vidare med en motivering till varför aktuella lärare är lämpliga att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt har en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande (2 kap. 18 § skollagen).

Timplan och garanterad undervisningstid

1. Se till att rektorn beslutar om scheman som omfattar den minsta garanterade undervisningstiden i respektive ämne och stadium. Dokumentation i form av aktuella scheman för alla skolans klasser samt skolans timplan ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 10 § skollagen).
2. Se till att eleverna ges undervisning i svenska eller svenska som andraspråk, teknik, samhällsorienterande ämnen och matematik i den utsträckning som framgår av skolförordningen och timplanen för grundskolan. Undervisningen ska omfatta minst den garanterade undervisningstiden för respektive ämne under mellanstadiet, om inte avvikelser är beslutade genom beslut om

anpassad studiegång. Av huvudmannens redovisning ska det framgå hur elevernas undervisningstid i svenska eller svenska som andraspråk, teknik, de samhällsorienterande ämnena och matematik har fördelats och schemalagts under vårterminen 2025 och vilken undervisningstid eleverna har fått i nämnda ämnen under vårterminen 2025 fram till och med den 21 april 2025 (10 kap. 4–5 §§ skollagen, 9 kap. 3–4 §§ skolförordningen [2011:185] och bilaga 1 till skolförordningen).

Undervisning i svenska som andraspråk

1. Se till att rektor säkerställer att de elever som bedöms vara i behov av undervisning i svenska som andraspråk ges detta utifrån gällande kursplan. Uppgifter om hur många elever som bedöms vara i behov av svenska som andraspråk, hur rektorn har organiserat undervisning och bedömning av svenska som andraspråk samt hur många elever som vid tidpunkten för redovisningen läser svenska som andraspråk ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (1 kap. 11 § skollagen, 5 kap. 14–15 §§ och 9 kap. 1 § skolförordningen samt Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet [SKOLFS 2010:37], Lgr22, 5.19 Svenska som andraspråk).

Garantin för tidiga stödinsatser

1. Se till att ansvariga lärare i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens gör en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och årskurs 3 om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial eller ett nationellt prov finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Inkom med uppgift om vilka elever i förskoleklass och årskurs 3 vars kunskapsutveckling skolan har gjort en särskild bedömning av under perioden den 17 januari 2025 – 21 april 2025 samt vilken personal som varit involverad i dessa bedömningar (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).
2. Se till att ansvarig lärare i samråd med personal med specialpedagogisk kompetens, om det efter en särskild bedömning kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla gällande kriterier för bedömning av kunskaper, bedömer om eleven ska ges extra anpassningar eller om en anmälan till rektorn enligt 3 kap. 7 § skollagen ska göras. Inkom med en redogörelse för de elever i

förskoleklass och årskurs 3 som efter en särskild bedömning under perioden den 17 januari 2025 – 21 april 2025 har bedömts

- ska ges extra anpassningar, samt vilka extra anpassningar som har planerats för eleven, respektive

- ska anmälas till rektorn för utredning om behov av särskilt stöd, samt datum för när en utredning om särskilt stöd har inletts (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).

3. Se till att ansvarig lärare samråder med personal med specialpedagogisk kompetens vid planering av extra anpassningar i ämnena svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklassen och lågstadiet (3 kap. 4 och 4 a §§ skollagen).
4. Se till att rektorn skapar rutiner för arbetet med att genomföra en uppföljning i slutet av förskoleklass och i slutet av årskurs 3, av extra anpassningar som getts i svenska, svenska som andraspråk och matematik i förskoleklassen och lågstadiet. Rutinerna ska omfatta hur ansvarig lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid uppföljningen samt hur resultatet av uppföljningen ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).
5. Se till att vid minst ett tillfälle informera lärare och personal i elevhälsan om skollagens krav kring uppföljning och överlämning inom ramen för garantin för tidiga stödinsatser samt om skolans rutiner. Inkom med en redogörelse för när och hur informationen har förmedlats (2 kap. 34 § andra stycket skollagen och 3 kap. 4 b § skollagen).

Studiehandledning på modersmålet

1. Se till att göra en översikt över vilka elever som behöver studiehandledning på modersmålet och se till att dessa elever får den studiehandledning på modersmålet som de behöver. Rektorn ska dokumentera vilka elever som behöver studiehandledning på modersmålet, vilka språk det gäller för respektive elev och om respektive elev får eller inte får studiehandledning på modersmålet. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (1 kap. 4 § skollagen och 5 kap. 4 § skolförordningen).

Särskilt stöd

1. Se till att vid minst ett tillfälle informera samtliga lärare och övrig personal om skollagens krav kring när skolpersonal ska anmäla till rektorn att en elev kan vara i behov av särskilt stöd samt rektorns

skyldighet att skyndsamt initiera en utredning utifrån en sådan anmälan. I detta ingår att även informera om skolans rutiner för detta arbete. Inkom med en redogörelse för hur och när informationen har förmedlats (2 kap. 34 § och 3 kap. 7 § skollagen).

2. För varje anmälan om behov av särskilt stöd som inkommer till rektorn ska rektorn se till att skyndsamt starta en utredning. Rektorn ska dokumentera hur många sådana anmälningar som inkommit till rektorn under perioden den 17 januari 2025 – 21 april 2025 samt vilket datum en utredning har startats för respektive elev. Denna dokumentation ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 § skollagen).
3. Se till att starta utredningar om behov av särskilt stöd avseende eleverna 8, 11, 21, 27 och 32. Inkom med en redogörelse för vilket datum en utredning har startats för respektive elev (3 kap. 7 § skollagen).
4. För varje utredning om särskilt stöd som avslutas innan den 21 april 2025 ska rektorn, eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till, fatta beslut om åtgärdsprogram eller beslut om att inte upprätta åtgärdsprogram. Besluten ska skriftligen delges vårdnadshavare. Samtliga beslut gällande åtgärdsprogram som fattats under perioden den 17 januari 2025 – 21 april 2025 ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 9 § skollagen).
5. Rektorn ska säkerställa att utredning om behov av särskilt stöd genomförs innan särskilda stödåtgärder vidtas samt att de särskilda stödåtgärderna dokumenteras i ett åtgärdsprogram. Inkom med den utredning som ligger till grund för beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram för de elever på skolenheten som ges särskilt stöd vid tidpunkten för huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (3 kap. 7 och 9 §§ skollagen).
6. Se till att åtgärdsprogram utvärderas vid den tidpunkt för utvärdering som angetts i åtgärdsprogrammet och att det efter en utvärdering fattas ett nytt beslut om åtgärdsprogram för det fall eleven bedöms vara i behov av fortsatt särskilt stöd, eller beslut om att avsluta åtgärdsprogrammet om bedömningen som görs är att eleven inte längre är i behov av särskilt stöd. Om det vid en utvärdering framkommer behov av att vidta ytterligare kartläggning och utredningsåtgärder ska rektorn se till att kompletterande utredningsåtgärder vidtas. Inkom med uppgifter om vad som framkom vid utvärderingen av åtgärdsprogram för eleverna 16, 31 och 41, redovisa när utvärderingen för respektive

elev ägde rum samt inkom med det beslut som fattats efter utvärderingen. Redovisa även om skolan funnit skäl att vidta kompletterande kartläggning av elevernas kunskaper eller andra utredningsåtgärder samt om den pedagogiska utredningen uppdaterats för någon eller några av dessa elever (3 kap. 9 § och 29 kap. 10 § skollagen samt 31 § förvaltningslagen).

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Söderhamn Knowledge AB en anmärkning avseende brister rörande extra studietid. Söderhamn Knowledge AB ska senast **måndag den 28 april 2025** vidta de åtgärder som huvudmannen bedömer är nödvändiga för att avhjälpa påtalad brist. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Beslutet om anmärkning får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i den del det avser extra anpassningar.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2024:6577) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har, utifrån uppgifter om eventuella missförhållanden, hösten 2024 inlett en tillsyn av Söderhamns Friskola och Fritids i Söderhamns kommun. Utbildningen vid skolan omfattar förskoleklass och grundskola årskurs 1–6 samt fritidshem. Det går läsåret 2024/25 cirka 100 elever vid skolan.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Söderhamns Friskola och Fritids följer gällande bestämmelser om att undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare, undervisningstid, extra studietid, svenska som andraspråk, garantin för tidiga stödinsatser, extra anpassningar och särskilt stöd, studiehandledning på modersmålet samt huvudmannens ekonomiska förutsättningar. Skolinspektionen kommer att fatta ytterligare ett beslut i ärendet avseende huvudmannens ekonomiska förutsättningar.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan samt rektorn och den biträdande rektorn, som båda även är representanter för huvudmannen, mellan den 2 oktober 2024 och 15 oktober 2024. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. klassscheman, timplaner, skolans plan mot kränkande behandling, skolans ordningsregler samt avslutade åtgärdsprogram. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Skolinspektionen redogör först för de omständigheter som framkommit i tillsynsutredningen och som ligger till grund för myndighetens bedömning, därefter anges de bestämmelser som tillämpas och slutligen redovisar Skolinspektionen sin bedömning i det här fallet. I de fall Skolinspektionen refererar till enskilda elever benämns de med siffror i den elevförteckning (aktbilaga 14) som myndigheten har sammanställt. Elevförteckningen har kommunicerats med huvudmannen.

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Undervisning under ledning av lärare

Av huvudmannens inskickade lärarförteckning framkommer att sammanlagt 11 personer ur personalen är anställda antingen som klasslärare eller undervisande lärare i idrott och hälsa, musik, hem- och konsumentkunskap, bild eller slöjd. Lärarna i modersmål och språk är inte inkluderade. Två av dessa 11 lärare har avslutat sina anställningar sedan dokumentationen skickades in och sedan Skolinspektionens besök på skolan. Huvudmannen har i en kompletterande skrivelse uppgett att den ena läraren, ansvarig för undervisningen i 5–6A, fr.o.m. den 14 oktober 2024 har ersatts av en personal som är anställd som resurs och som har varit klassens resurs fram till dess att läraren avslutade sin anställning. Den andra läraren, ansvarig för undervisningen i 5–6B, har ersatts av två personer som fr.o.m den 4 november 2024 delar på ansvaret för undervisningen. Den ena är en i personalen som är anställd som resurs och

ansvarar för undervisningen i klassen måndagar och tisdagar. Den andre är anställd som träslöjds lärare i årskurs 3–6 och vikarie och undervisar i klassen onsdagar, torsdagar samt fredagar. Träslöjds läraren saknar legitimation och är visstidsanställd på skolan.

Lärare med legitimation och behörighet

Av de åtta resterande lärarna i inskickad lärarförteckning, som fortfarande undervisar på skolan, är det tre lärare som har lärarlegitimation och behörighet för de klasser som lärarna undervisar: lärare i nuvarande förskoleklass, i årskurs 2 samt i årskurs 3. Av de fem lärare som återstår är det en lärare som läser kompetensutvecklande kurser från Skolverket för att få behörighet för tioårig grundskola. Läraren är utbildad förskolelärare, men undervisar läsåret 2024/25 i årskurs 1. En annan lärare saknar lärarlegitimation på grund av att läraren inte har gjort C-uppsatsen som ingår i lärarutbildningen. Läraren uppger att läraren har för avsikt att bli klar med lärarutbildningen under våren 2025. Båda lärarna kommer efter avslutad utbildning att bli legitimerade och behöriga för den undervisning de bedriver.

Gällande de tre kvarvarande lärarna framgår det av den inskickade dokumentationen att läraren som undervisar i syslöjd i årskurs 3–6 och i bild i årskurs 4 inte har någon påbörjad lärarutbildning. Denna person är visstidsanställd som resurs samt som olegitimerad syslöjds- och bildlärare. Vidare framgår det av den inskickade dokumentationen att läraren som undervisar i musik samt i idrott och hälsa i årskurs 1–6 också saknar lärarutbildning. Läraren anställdes enligt huvudmannen som resurs i fritidshemmet och har därför en tillsvidareanställning på skolan, men ansvarar sedan hösten 2023 även för undervisningen i musik samt idrott och hälsa. Det framkommer även av den inskickade dokumentationen att personen som undervisar i hem- och konsumentkunskap i årskurs 6 har påbörjat en gymnasielärarutbildning som inte slutförts, vilken dock inte kommer att ge behörighet för undervisning i hem- och konsumentkunskap i grundskolan. Även denna personal anställdes först som resurs och har därigenom en tillsvidareanställning på skolan.

Utannonserade tjänster

Av inskickad dokumentation från huvudmannen framgår att i maj 2023 publicerades tre annonser om tjänster på skolan på Platsbanken. Tjänsten som lärare i idrott och hälsa utlystes den 28 maj 2023 och låg ute i två och en halv vecka. Fem personer sökte tjänsten. Skolans nuvarande idrottslärare fick tjänsten. Rektorn uppger att två av de som sökte inte hade jobbat inom skola och de andra två saknade lärarlegitimation och hade mindre erfarenhet än den nuvarande idrottsläraren. Tjänsten som lärare i musik utlystes den 11 maj 2023 och låg ute i tre veckor. Två personer sökte tjänsten. Den ena hade varken lärarutbildning eller erfarenhet av att jobba

inom skola och den andra var nuvarande musiklärare, tillika lärare i idrott och hälsa. Av inskickat anställningsavtal framgår att läraren från och med den 1 september 2024 har en tillsvidareanställning på skolan.

Tjänsten som lärare i träslöjd utlystes den 28 maj 2023 och låg ute i två och en halv vecka. Två personer med snickeriutbildning sökte tjänsten. Rektorn uppger att personen som först tillfrågades tackade nej till tjänsten, eftersom det var för få timmar, varvid tjänsten erbjöds den andre som sökt tjänsten. Den personen är skolans nuvarande träslöjdlärare. Av bifogat anställningsavtal framgår att läraren är visstidsanställd från och med den 5 juni 2024.

När Skolinspektionen har begärt att få ta del av utlysta annonser har huvudmannen inte inkommit med sådan dokumentation för tjänsten i syslöjd. Rektorn uppger att när den tidigare läraren i syslöjd hastigt blev sjukskriven, frågade rektorn internt vilka som var intresserade av tjänsten. Ur den befintliga personalen var det fyra som anmälde sig intresserade, ingen med lärarbakgrund utan alla var resurser på skolan. En av resurserna fick vikariatet och har sedan fortsatt som skolans syslöjdlärare, eftersom den tidigare läraren gick i pension efter sjukskrivningen. Enligt huvudmannen utlystes tjänsten som syslöjdlärare senast inför läsåret 2023/24. Av bifogat anställningsavtal framgår att läraren har en visstidsanställning från och med den 1 juli 2024 som både lärare och resurs i skola och fritidshem. Nuvarande syslöjdlärare undervisar även i bild för årskurs 4, men inte heller den tjänsten har utlysts inför läsåret 2024/25.

Tjänsten för att undervisa i hem- och konsumentkunskap har inte heller utannonserats. Personalen som är skolans nuvarande lärare i hem- och konsumentkunskap anställdes hösten 2021 som timvikarie i fritidshemmet och är sedan höstterminen 2023 anställd som skolans hem- och konsumentkunskapslärare. Av inskickat anställningsavtal framgår att läraren från och med 15 juni 2024 är tillsvidareanställd som bland annat lärare i hem- och konsumentkunskap samt resurs i skola och fritidshem.

Ingen av tjänsterna i slöjd, bild, musik, idrott och hälsa eller hem- och konsumentkunskap har utlysts inför läsåret 2024/25.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 3 § skollagen framgår att med undervisning avses processer som på lektioner eller vid andra lärtillfällen leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen och som syftar till utveckling och lärande genom att barn eller elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.

I definitionen av undervisningsbegreppet ligger att lärandeprocessen sker under ledning av lärare. Med detta menas inte att dessa måste vara

närvarande i undervisningslokalen eller motsvarande all lektionstid. Tanken är dock att för att en aktivitet ska klassas som undervisning måste en lärare ha det övergripande ansvaret för det som ska göras. Genom de ändringar av definitionen av begreppet undervisning som trädde i kraft den 1 januari 2023 har det tydliggjorts att undervisning i skolor kan ske utanför formella lektioner. Ett studiebesök kommer med den nya definitionen att falla under begreppet undervisning om det leds av lärare mot mål som anges i förordningar och andra författningar som ansluter till skollagen (se prop. 2009/10:165 s. 633 och prop. 2021/22:157 s. 111 f.).

Enligt 2 kap. 13, 15 och 18–21 §§ skollagen ansvarar en legitimerad lärare för den undervisning som han eller hon bedriver och endast den som har legitimation som lärare och är behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Om det inte finns någon legitimerad och behörig lärare att tillgå inom huvudmannens organisation eller om det finns något annat särskilt skäl med hänsyn till eleverna får en annan lärare bedriva undervisningen. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den utbildning som är behörighetsgivande. En sådan lärare får som huvudregel bedriva undervisning under högst ett år i sänder och om en sådan lärare ska användas för att bedriva undervisning under längre tid än sex månader ska huvudmannen först fatta beslut om detta. Som huvudregel får endast den som har legitimation anställas som lärare inom skolväsendet utan tidsbegränsning.

Enligt 5 kap. 2 § skolförordningen ska eleverna genom strukturerad undervisning ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper eller betygskriterier som minst ska uppfyllas och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i Söderhamn Knowledge AB:s arbete med att tillgodose att eleverna vid Söderhamns Friskola och Fritids ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare.

Skolinspektionen kan inledningsvis konstatera att all undervisning i klass 5–6A och 5–6B inte bedrivs under ledning av lärare. Av utredningen framgår att omstrukturering av skolans personal har lett till att den personal som har tagit över som klasslärare och undervisar 5–6A är anställd som resurs, inte lärare. Det framgår även att den personal som undervisar klass 5–6B på måndagar och tisdagar likaså är anställd som resurs och inte lärare. Av skollagens bestämmelser om vilka som får undervisa i skolväsendet framgår att uppgiften att bedriva och ansvara för

undervisning är förbehållen lärare och inte kan lämnas till annan personal. Skolinspektionen bedömer att det är en brist att huvudmannen i flera fall använder personal som inte är anställda som lärare för uppgiften att bedriva undervisning.

Skolinspektionen konstaterar vidare att huvudmannen inför läsåret 2024/25 har anställt olegitimerade och obehöriga lärare för undervisningen i syslöjd i årskurs 3–6 och bild i årskurs 4, träslöjd i årskurs 3–6, musik samt idrott och hälsa i årskurs 1–6 samt hem- och konsumentkunskap i årskurs 6. Detta utan föregående utannonsering av tjänsterna. Enligt skollagen är huvudregeln att endast en lärare som är legitimerad och behörig för viss undervisning får bedriva undervisningen. Först när huvudmannen gjort ansträngningar för att rekrytera en legitimerad och behörig lärare och inte lyckats att anställa en sådan kan undantagsreglerna för att använda lärare som saknar legitimation och behörighet tillämpas.

Huvudmannen har invänt att två av de olegitimerade lärarna, läraren i musik samt idrott och hälsa samt läraren i hem- och konsumentkunskap, båda har erhållit tillsvidareanställningar på skolan utifrån att de ursprungligen anställdes som resurser i fritidshemmet. Att lärarna arbetsrättsligt varit berättigade till tillsvidareanställningar inom fritidshemmet utgör dock inget giltigt skäl till att utan föregående rekryteringsförsök använda dem för att som olegitimerade lärare bedriva undervisning i grundskolan.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att huvudmannen inte har vidtagit tillräckliga ansträngningar för att tillgodose att eleverna vid Söderhamns Friskola och Fritids ges undervisning av legitimerade och behöriga lärare.

Timplan och garanterad undervisningstid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av huvudmannens beslutade timplan för Söderhamns Friskola och Fritids för läsåret 2024/25. Antalet timmar varierar mellan årskurserna, men av timplanen framgår undervisningstiden per läsår i respektive ämne. Undervisningstiden i huvudmannens timplan motsvarar den garanterade undervisningstiden per stadiet enligt den nationella timplanen.

Skolinspektionen har även tagit del av aktuella klassscheman för läsåret 2024/25. Elever har vid intervju bekräftat att de scheman som Skolinspektionen visat, är aktuella scheman för de olika klasserna. Vid en jämförelse mellan klassscheman och timplanen framgår att den faktiska

undervisningstiden inte i alla delar motsvarar den tid som huvudmannen har beslutat om. Det gäller följande årskurser och ämnen.

Årskurs eller klass	Ämne	Beslutad undervisningstid enligt timplan	Faktisk undervisningstid baserat på scheman	Faktisk undervisningstid i procent av timplanen
5	svenska	178	162	91%
5	teknik	23	18	78%
5–6B	so ¹	126	114	90%

Elever, lärare och biträdande rektor uppger vid intervju att elever i klass 5–6A startar skoldagen med en promenad tre till fyra dagar i veckan. Enligt schemat börjar eleverna klockan 08.00 varje dag och promenaden uppges ta 15–20 minuter i anspråk. Enligt schemat har eleverna i 5–6A matematik som första lektion på tisdagar, torsdagar och fredagar och på onsdagar har de svenska. Detta innebär att om klassen promenerar fyra dagar en vecka, förlorar eleverna 15–20 minuters undervisning i svenska per vecka och 45–60 minuters undervisning i matematik per vecka. Detta resulterar i 10–13 timmar för lite undervisning i svenska och 30–40 timmar för lite undervisning i matematik på ett läsår jämfört med undervisningstiden i huvudmannens beslutade timplan. Den biträdande rektorn uppger att promenaderna har pågått sedan början av föregående läsår (2023/24) och att eleverna inte kompenseras för den tid som de förlorar.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 4 och 5 §§ skollagen framgår vilka ämnen undervisningen i grundskolan ska omfatta och att den totala undervisningstiden för varje elev i grundskolan ska vara minst 6 890 timmar.

Av 9 kap. 3 § skolförordningen framgår att bestämmelser om fördelning av den garanterade undervisningstiden (timplan) finns i bilaga 1 till skolförordningen. Av bilaga 1 till skolförordningen framgår den minsta garanterade undervisningstiden i timmar per stadium och ämne.

Av 9 kap. 4 § skolförordningen framgår att huvudmannen beslutar om fördelning av undervisningstiden mellan årskurserna efter förslag av rektorn.

¹ Av huvudmannens beslutade timplan framgår hur undervisningstiden har fördelats i de samhällsorienterande ämnena som grupp och i respektive ämne.

I förarbetena till skollagen anges att en viktig förutsättning för att eleverna ska kunna nå kunskapskraven² är att de får de undervisningstimmar som anges i timplanen. Av den anledningen är det av betydelse att huvudmännen genom ordentliga uppföljningar säkerställer att eleverna får undervisning i den omfattning de har rätt till. Den garanterade undervisningstiden i de olika ämnena har koppling till kursplanerna och de nationella proven. Avsikten med den stadiindelade timplanen är att uppnå ökad likvärdighet mellan skolor (prop. 2016/17:143 s. 17 och 19).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektorn inte säkerställt att eleverna får sin garanterade undervisningstid i alla ämnen, vilket utgör en brist.

Av utredningen framgår att den garanterade undervisningstiden som huvudmannen har beslutat om i timplanen för läsåret 2024/25 inte kan uppnås i alla ämnen med nuvarande scheman. För årskurs 5 handlar det om ämnena svenska och teknik och för klass 5–6B handlar det om de samhällsorienterande ämnena (SO). Skolinspektionen bedömer att det är en brist att skolan inte följer den beslutade timplanen och inte har gjort det under åtminstone innevarande läsår.

Skolinspektionens utredning visar vidare att de morgonpromenader som klass 5–6A har, innebär att klassen missar ännu mer undervisningstid, framförallt i matematik men även i svenska. Eftersom eleverna inte kompenseras för den tid som de till följd av promenaderna missar, går eleverna i än större utsträckning miste om garanterad undervisningstid. Av utredningen framgår dessutom att dessa promenader även skedde under föregående läsår (2023/24).

Att eleverna inte får sin garanterade undervisningstid gör att eleverna inte får sin rätt till utbildning tillgodosedd och detta leder i sin tur till att eleverna får sämre förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Undervisning i svenska som andraspråk

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Några intervjuade lärare uppger att de har elever i sina klasser som är i behov av undervisning i svenska som andraspråk, men att lärarna varken undervisar i svenska som andraspråk eller bedömer elevernas kunskaper utifrån ämnet svenska som andraspråk. Eleverna 7, 8, 11, 17, 25 och 26

² Begreppet kunskapskrav i skollagen har fr.o.m. den 1 juli 2022 ersatts av begreppet betygskriterier i alla skolformer och årskurser där betygs sätts. I övriga årskurser har begreppet kunskapskrav ersatts av formuleringen kriterier för bedömning av godtagbara kunskaper.

nämns som elever i behov av undervisning i svenska som andraspråk. Lärare uppger vidare att det finns kompetens på skolan för att undervisa i svenska som andraspråk.

Även intervjuade representanter för elevhälsan, rektorn och den biträdande rektorn uppger att skolan inte bedriver undervisning i svenska som andraspråk trots att det finns elever som är i behov av det. Av inkommen dokumentation framgår dock att några elever som gick ut årskurs 6 vårterminen 2024 fick betyg i svenska som andraspråk. Läraren som hade årskurs 6 föregående läsår bekräftar att eleverna bedömdes utifrån betygsriterierna i svenska som andraspråk, men uppger samtidigt att undervisningen var densamma för alla elever i klassen. Den biträdande rektorn uppger att detta beror på att det finns elever på skolan som har ett formellt beslut om att de ska ges undervisning i svenska som andraspråk.

En representant för elevhälsan uppger att skolan har påbörjat ett arbete med att införa undervisning i svenska som andraspråk för de elever på skolan som behöver det, men att detta ännu inte är realiserat.

Representanten för elevhälsan uppger att under vårterminen 2025 ska alla lärare kartlägga sina elever så att det blir tydligt vilka elever som behöver läsa svenska som andraspråk. Den biträdande rektorn säger att målet är att alla elever ska vara kartlagda i slutet av innevarande läsår (2024/25).

Rättslig reglering

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att utbildningen inom skolväsendet syftar till att barn och elever ska inhämta och utveckla kunskaper och värden. Den ska främja alla barns och elevers utveckling och lärande samt en livslång lust att lära. Utbildningen ska också förmedla och förankra respekt för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande demokratiska värderingar som det svenska samhället vilar på. I utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt 5 kap. 14–15 §§ skolförordningen ska undervisning i svenska som andraspråk, om det behövs, anordnas för 1. elever som har ett annat språk än svenska som modersmål, 2. elever som har svenska som modersmål och som har tagits in från skolor i utlandet, och 3. invandrarelever som har svenska som huvudsakligt umgängesspråk med en vårdnadshavare. Rektorn beslutar om undervisning i svenska som andraspråk för en elev. Undervisning i svenska som andraspråk ersätter undervisning i svenska.

För grundskolan gäller en läroplan enligt 1 kap. 11 § första stycket skollagen och 9 kap. 1 § skolförordningen. Läroplanen finns i bilagan till förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet. Läroplanen innehåller bland annat

kursplanen för ämnet svenska som andraspråk. Vidare framgår kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier av Skolverkets föreskrifter (2011:19) om kriterier för bedömning av kunskaper och betygskriterier för grundskolans ämnen.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att elever som har behov av att läsa svenska som andraspråk inte får undervisning enligt kursplanen i det ämnet. Av utredningen framgår att exempelvis eleverna 7, 8, 11, 17, 25 och 26 är i behov av sådan undervisning. Det framgår dessutom att det finns elever på skolan som har ett formellt beslut om att de ska ges undervisning i svenska som andraspråk, men som ändå inte erhåller sådan undervisning. Om det finns elever som har bedömts behöva undervisning i svenska som andraspråk ska eleverna få det.

Det är rektorns ansvar att anordna svenska som andraspråk för de elever som har ett behov av det.

Garantin för tidiga stödinsatser

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Flera lärare uppger att skolan använder sig av de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 samt de nationella proven i årskurs 3. En lärare uppger att en elev inte klarade kartläggningsmaterialet i matematik för förskoleklass, men att skolan inte gör några särskilda bedömningar i förskoleklass. Läraren har inte heller fått någon hjälp av specialpedagogisk kompetens vid planering av stöd i form av extra anpassningar för elever i behov av insatser, eftersom specialläraren slutade i mitten av vårterminen 2024. Utifrån resultatet av kartläggningsmaterialet fick dock eleven som inte klarade matematikdelen extra hjälp av läraren i klassrummet. Under höstterminen 2024 har eleven fått läsgruppsträning samt extra träning i matematik med nuvarande speciallärare.

Läraren som undervisade i årskurs 1 föregående läsår (2023/24) uppger att elev 15 och 16 hade låg motivation till att göra aktiviteterna i bedömningsstöden. Elev 17 och 18 visade indikation i svenska och elev 19 i matematik på svårigheter att nå kriterierna för bedömning av kunskaper. Tillsammans med den dåvarande specialläraren såg läraren över vilket stöd eleverna behövde utifrån resultaten av bedömningsstöden. Elev 15 och 16 fick särskilt stöd och åtgärdsprogram och elev 17, 18 och 19 fick extra anpassningar. Den dåvarande specialläraren var med och planerade de extra anpassningarna men avslutade sin tjänst i mitten av mars, vilket ledde till att skolan var utan speciallärare resten av terminen.

Läraren som undervisade i årskurs 3 föregående läsår uppger att trots att elev 7 och 21 utifrån de nationella proven visade indikation på att inte uppfylla kriterierna för kunskaper i svenska, och vad gäller elev 21 även i matematik, så gjordes det inte någon särskild bedömning av elevernas kunskapsutveckling. Det gjordes inte heller någon uppföljning av de extra anpassningarna som eleverna fick i svenska och matematik. Detta berodde på avsaknad av personal med specialpedagogisk kompetens. Läraren gjorde dock en egen resultatanalys och träffade sedan mottagande lärare för överlämning.

Rektorn uppger att det har gjorts bedömningar kring elevers stödbehov tillsammans med den inhyrda elevhälsan. Rektorn är dock osäker på om det handlade om särskilda bedömningar utifrån garantin om tidiga stödåtgärder.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Enligt 3 kap. 4 § skollagen ska det göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i förskoleklassen och lågstadiet om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial, ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik. Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för grundskolan, ska det skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § (extra anpassningar) eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §.

Enligt 3 kap. 4 a § skollagen ska ansvarig förskollärare eller lärare samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid en särskild bedömning enligt 4 §, vid planering av stöd som anges i 5 § när det upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik i förskoleklassen eller lågstadiet samt vid uppföljning enligt 4 b §. Sådant samråd behöver dock inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens.

Av 3 kap. 4 b § skollagen framgår att i slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 5 § i svenska, svenska som andraspråk och matematik.

Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs.

Av 8 kap. 2 § skolförordningen och 2–5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande (SKOLFS 2019:16) framgår att Skolverkets kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande ska användas vid avstämningsstillfällen under höstterminen i förskoleklassen.

Av 9 kap. 22 b § skolförordningen och 2–3 och 4–5 §§ Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 (SKOLFS 2016:66) framgår att bedömningsstöd i läs- och skrivutveckling samt taluppfattning ska användas vid avstämningsstillfällen under både höstterminen och vårterminen i årskurs 1.

Av förarbetena till skollagens bestämmelser om garantin för tidiga stödinsatser framgår att syftet med bestämmelserna inte enbart är att ge elever stödinsatser tidigt, utan även att specialpedagogisk kompetens ska delta i utformning och utvärdering av stödåtgärder för att säkerställa att åtgärderna är utformade efter elevernas behov (prop. 2017/18:195 s. 51 f.).

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framgår att skolan använder sig av nationellt kartläggningsmaterial i förskoleklassen, nationellt bedömningsstöd i årskurs 1 samt nationella prov i årskurs 3. Vidare framgår det att särskilda bedömningar av elevernas kunskapsutveckling har genomförts i årskurs 1 i samråd med speciallärare.

Skolinspektionen bedömer dock att det är en brist att inga särskilda bedömningar gjorts i samråd med speciallärare i förskoleklass och i årskurs 3. Det är vidare en brist att specialpedagogisk kompetens under andra hälften av vårterminen 2024 varken deltog i planering av extra anpassningar i förskoleklass och årskurs 3 i svenska och matematik eller i uppföljning av de extra anpassningarna.

Studiehandledning på modersmålet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Samtliga intervjuade lärare och specialläraren uppger att det finns elever på skolan som har behov av studiehandledning på modersmålet men som inte får det och nämner bland annat eleverna 7, 8, 11, 17, 25 och 26, som uppges vara i behov av studiehandledning på arabiska respektive somaliska.

Rektorn och den biträdande rektorn uppger däremot att det finns en elev på skolan som har studiehandledning på sitt modersmål, elev 8. Rektorn misstänker att det finns fler elever på skolan som behöver studiehandledning på modersmålet och uppger att skolan håller på att se över detta.

Rättslig reglering

Av 1 kap. 4 § skollagen framgår att i utbildningen ska hänsyn tas till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. Skolan ska sträva efter att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen.

Enligt 5 kap. 4 § skolförordningen ska en elev få studiehandledning på sitt modersmål om eleven behöver det. Studiehandledning får ges i interaktiv form med informations- och kommunikationsteknik där eleven och studiehandledaren är åtskilda i rum men inte i tid, om det inte finns någon lämplig person inom skolenheten som kan ge studiehandledning och huvudmannen trots upprepade ansträngningar inte har lyckats anställa en sådan.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det utgör en brist att det finns elever på Söderhamns Friskola och Fritids som är i behov av studiehandledning på modersmålet för att kunna tillgodogöra sig undervisningen men som inte får det. Av utredningen framgår att exempelvis eleverna 7, 8, 11, 17, 25 och 26 är i behov av studiehandledning på sitt modersmål. Att elever som har behov av studiehandledning på sitt modersmål inte får sådan studiehandledning försvårar för eleverna att nå målen för utbildningen.

Särskilt stöd

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Anmäla elevers behov av särskilt stöd

I samtliga intervjuer framkommer att arbetet med stöd till eleverna fungerade allt sämre under föregående läsår (2023/24). Lärare uppger att i början av höstterminen 2023 hade skolan tillgång till elevhälsa och rutiner för att erbjuda elever stöd. Elevhälsan bestod av inhyrda kompetenser och därutöver fanns det på skolan en lärare som även arbetade som speciallärare. Under höstterminen 2023 slutade dock skolsköterskan som ingick i skolans inhyrda elevhälsa. Därmed försvann den person som var mest drivande i elevhälsans arbete. När sedan specialläraren på skolan

slutade, "kollapsade" arbetet med stöd. I flera intervjuer framkommer att skolan från mitten av mars 2024 till slutet av vårterminen 2024 inte hade tillgång till någon elevhälsa och att elever med stödbehov inte har fått den hjälp som de har behövt.

I slutet av vårterminen 2024 anställdes dock en person som har rollen som både skolsköterska och kurator i skolans elevhälsa. I augusti 2024 anställdes ytterligare en person i rollen som både speciallärare och specialpedagog.

Såväl lärare, elevhälsa som rektorer uppger att när lärare och annan personal uppmärksammar att elever behöver mer stöd än extra anpassningar för att uppfylla de betygskriterier eller de kriterier för bedömning som minst ska uppfyllas så ska personalen göra en anmälan till elevhälsan. Samtliga uppger dock att det är otydligt vad som är en anmälan. Lärare uppger att de i samtal med elevhälsan har möjlighet att "lyfta" elever som behöver extra stöd. Lärare upplever att "lyfta en elev" och "ta upp något på EHT" är en anmälan om utredningsbehov av särskilt stöd, men de vet samtidigt inte om det räcker eller om det krävs någon formell anmälan och hur de i så fall ska gå till väga för att göra en sådan. Lärare anser också att de har gjort en anmälan när de uttryckligen säger till elevhälsan att en elev har behov av särskilt stöd.

I intervju med elevhälsan säger en representant att det inte finns någon tydlig rutin för att anmäla behov av att utreda särskilt stöd. Rektorn uppger i intervju att det är en brist att det inte finns ett tydligt sätt att anmäla utredningsbehov av särskilt stöd och säger att det skulle behövas en blankett för detta.

Starta utredningar om behov av särskilt stöd

I intervju uppger lärare att det är den biträdande rektorn som fattar beslut om en utredning om en elevs behov av särskilt stöd ska inledas.

Lärare uppger att med start höstterminen 2024 har elevhälsan klassgenomgångar med respektive klasslärare vid olika tillfällen. På sådana klassgenomgångar diskuteras olika elever och deras behov. Lärare uppger att trots att det vid sådana genomgångar har framkommit att det finns elever som riskerar att inte nå godkända betyg trots extra anpassningar, så har eleverna inte utretts för behov av särskilt stöd. En lärare i en av 5-6:orna säger att i lärarens grupp finns det fem elever som är i behov av särskilt stöd i matematik och det finns också flera elever som är i behov av särskilt stöd i svenska. Läraren uppger sig ha lyft eleverna på en klassgenomgång utan att det har hänt något.

Representanter från elevhälsan uppger att en utredning kring särskilt stöd ibland startas genom en pedagogisk kartläggning, men ibland görs pedagogiska kartläggningar för att "skanna av" om eleven behöver utredas

för särskilt stöd eller inte. Specialläraren har startat pedagogiska kartläggningar för några elever och har sedan skickat kartläggningsmaterialet till de klasslärare som undervisar eleverna. Specialläraren uppger att bara kartläggningarna kan visa ganska mycket och ibland har skolan kunnat pausa utredningar eftersom det inte är säkert att eleverna behöver särskilt stöd.

I intervju framkommer att specialläraren har börjat utreda några elever där extra anpassningar inte verkar räcka. Specialläraren har startat sex utredningar, men uppger att fler utredningar skulle behövas. Rektorn har delegerat ansvaret för att genomföra utredningar kring särskilt stöd till specialläraren och specialläraren uppger att anledningen till att inte fler utredningar har genomförts är att specialläraren inte har tid till att driva alla utredningar som det finns behov av.

I intervju med lärare och elevhälsan framkommer följande uppgifter om enskilda elever.

Elev 8 befaras inte nå betygskriterierna med enbart extra anpassningar. Skolan har tidigare gjort en utredning av elevens behov av särskilt stöd, men den utredningen avslutades aldrig genom något formellt beslut. Kartläggningen genomfördes någon gång under år 2022 eller 2023 och visade på stora stödbehov hos eleven. Enligt specialläraren ska skolan starta en ny utredning kring elevens behov av särskilt stöd.

Elev 11 uppges ha svårigheter i sin skolsituation. Enligt specialläraren har elevens behov av särskilt stöd utretts av skolans tidigare elevhälsa. Elevhälsan konstaterade att eleven har vissa svårigheter, men landade ändå i att inte utarbeta ett åtgärdsprogram för eleven. Det fattades dock inget formellt beslut om detta. Specialläraren uppger att skolan behöver göra en ny kartläggning av eleven.

Av begärd dokumentation framgår att det finns elever i årskurs 4 som ännu inte har godtagbara kunskaper i flera ämnen och som inte uppnådde betygskriterierna för betyget E på de nationella proven. En lärare uppger att för **elev 21** kommer det inte att räcka med extra anpassningar, utan att eleven behöver utredas för behov av särskilt stöd.

Elev 27 riskerar att inte klara godkända betyg i årskurs 6. Eleven har hög frånvaro och benämns som en hemmasittare. Lärare uppger att eleven inte kommer att hinna ta igen allt som eleven har missat och att eleven kommer att behöva mer än bara anpassningar i klassrummet. En lärare uppger att läraren har tagit upp eleven i EHT flera gånger samt anmält eleven för utredning av behov av särskilt stöd både under höstterminen 2023 och höstterminen 2024. Trots det har skolan inte startat någon utredning av elevens behov av särskilt stöd.

Elev 32 uppges av undervisande lärare riskera att inte nå betygskriterier i matematik och engelska med de extra anpassningar som eleven får.

Beslut om åtgärdsprogram och särskilt stöd

Lärare uppger att vårdnadshavare aldrig har varit informerade om beslut att inte upprätta åtgärdsprogram. Rektor och biträdande rektor uppger att rektorerna aldrig har fattat beslut om att en elev inte ska ges särskilt stöd efter avslutad utredning, varken under innevarande eller föregående läsår.

I intervju med lärare framgår att när läsåret 2024/25 inleddes, avslutades alla pågående åtgärdsprogram på skolan. Elev 16, 31 och 41 hade åtgärdsprogram som avslutades den 21 och 22 augusti 2024.

Skolinspektionen har tagit del av åtgärdsprogrammen och de underliggande utredningarna om särskilt stöd. En representant för elevhälsan uppger att anledningen till att åtgärdsprogrammen avslutades var att få "börja om från start". Representanten förklarar att en elev exempelvis hade en annan skolsituation vid läsårsstart 2024/25 än när åtgärdsprogrammet beslutades. Dessutom var vissa åtgärdsprogram inte väl utarbetade, eftersom de underliggande utredningarna om särskilt stöd var bristfälliga. Representanten uppger vidare att det för vissa elever fanns åtgärdsprogram som aldrig var godkända av rektorn.

Elev 15 uppges av undervisande lärare ha haft ett åtgärdsprogram och särskilt stöd i form av en resursperson under läsåret 2023/24. Rektorn uppger att eleven har utretts för behov av särskilt stöd, men är osäker på om det därefter startades något åtgärdsprogram för eleven.

En representant för elevhälsan uppger att i praktiken så har de delar i åtgärdsprogrammen som fungerat fått fortsätta för de elever som har haft ett åtgärdsprogram, trots att åtgärdsprogrammen är avslutade. Insatserna kommer att fortsätta till dess skolan bestämmer något nytt. En representant för elevhälsan säger att en del elever har fått särskilt stöd men inte inom ramen för ett åtgärdsprogram, till exempel elev 41. Eleven har suttit i ett grupprum med en resurs. Rektorn bekräftar att eleven har haft enskild undervisningen fram till alldeles nyligen. Vidare uppger rektorn att elev 31 kommer att få ett nytt åtgärdsprogram och att skolans utredning av eleven pågår. Elevens stödåtgärder fortlöper trots att eleven inte har något aktivt åtgärdsprogram för tillfället.

En representant för elevhälsan säger att skolan för närvarande gör de insatser som är prioriterade och att skolan är i startgroparna med att få till de olika stegen i arbetet med att anmäla, utreda och fatta beslut om särskilt stöd. Representanten för elevhälsan konstaterar dock att alla elever inte får det stöd som de behöver.

I intervjuer framkommer olika bilder av vårdnadshavares delaktighet i utformandet av åtgärdsprogram. Lärare uppger att för de elever som har

haft åtgärdsprogram så har inte alltid vårdnadshavarna fått vara med när åtgärdsprogrammet utarbetats. Representanter för elevhälsan uppger att de tror att vårdnadshavare har varit involverade i några fall.

Skolans biträdande rektor uppger att under läsåret 2023/24 kommunicerades beslut om åtgärdsprogram muntligen med vårdnadshavare, antingen via telefon eller via fysiska möten. Rektorn uppger att gällande elev 16, 31 och 41 delgavs vårdnadshavare muntligt information om att åtgärdsprogrammen avslutats, men de fick inget skriftligt beslut.

Rättslig reglering

Av 2 kap. 34 § skollagen framgår att huvudmannen ska se till att personalen som har hand om utbildningen i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen ges möjligheter till kompetensutveckling. Huvudmannen ska se till att all personal i den verksamhet som huvudmannen har ansvar för enligt skollagen har nödvändiga insikter i de föreskrifter som gäller för skolväsendet.

Av 3 kap. 7 § skollagen framgår bland annat att om det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska rektorn se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att eleven är i behov av särskilt stöd ska eleven ges sådant stöd. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövligt.

Enligt 3 kap. 9 § skollagen ska ett åtgärdsprogram upprättas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn och om beslutet innebär att särskilt stöd ska ges i en annan elevgrupp eller enskilt enligt 11 § eller i form av anpassad studiegång enligt 12 § kan rektorn inte överlåta sin beslutanderätt till någon annan. Om en utredning enligt 7 § visar att eleven inte behöver särskilt stöd, ska rektorn eller den som rektorn har överlåtit beslutanderätten till i stället besluta att ett åtgärdsprogram inte ska utarbetas.

Av 28 kap. 16 § skollagen framgår att beslut om bland annat åtgärdsprogram enligt 3 kap. 9 § skollagen får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd.

I 29 kap. 10 § skollagen stadgas vilka av förvaltningslagens (2017:900) bestämmelser som är tillämpliga vid myndighetsutövning enligt skollagen hos offentliga och enskilda huvudmän. Det gäller bland annat krav på partsinsyn, utredning, kommunikation, dokumentation och motivering av beslut.

Av 31 § förvaltningslagen framgår att för varje skriftligt beslut ska det finnas en handling som visar bland annat dagen för beslutet, vad beslutet innehåller och vem eller vilka som har fattat beslutet.

Av 33 § förvaltningslagen framgår bland annat att en myndighet som meddelar ett beslut i ett ärende så snart som möjligt ska underrätta den som är part i ärendet om det fullständiga innehållet i beslutet, om det inte är uppenbart obehövligt. Om parten kan överklaga beslutet ska han eller hon även underrättas om hur det går till. En underrättelse om hur man överklagar ska innehålla information om vilka krav som ställs på överklagandets form och innehåll och vad som gäller ifråga om ingivande och överklagandetid.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans arbete med att anmäla och utreda elever i eventuellt behov av särskilt stöd samt i arbetet med åtgärdsprogram.

Skolinspektionen kan inledningsvis konstatera att utredningar om särskilt stöd inte alltid initieras trots anmälan om utredningsbehov från personal. Det framkommer att det föreligger otydligheter bland personal kring vad som ska betraktas som en anmälan om utredningsbehov av särskilt stöd och hur en sådan ska göras, vilket kan vara en av förklaringarna till att utredningar inte alltid startas efter en anmälan eller åtminstone inte startas skyndsamt. Skolinspektionen bedömer att det framkommit sådana uppgifter som medför att en utredning om särskilt stöd borde ha initierats avseende i vart fall eleverna 8, 11, 21, 27 och 32. Att en utredning om särskilt stöd inte alltid startas trots att förutsättningarna för en sådan utredning är uppfyllda utgör en brist.

Skolinspektionen konstaterar även att det är en brist att skolan inte alltid fattar ett formellt beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram efter genomförd utredning om särskilt stöd. Det framgår exempelvis att skolan inte fattat något formellt beslut i samband med de tidigare utredningarna av elev 8 och 11. Det framgår även att skolan ibland valt att "pausa" utredningar om särskilt stöd, vilket också medfört att det inte

fattats något beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram för eleverna ifråga. Att formellt beslut fattas och delges vårdnadshavare efter en utredning om särskilt stöd är en viktig rättssäkerhetsaspekt, eftersom elev och vårdnadshavare har möjlighet att överklaga beslut om att upprätta eller inte upprätta åtgärdsprogram till Skolväsendets överklagandenämnd.

Skolinspektionen konstaterar vidare att det finns brister i skolans arbete med åtgärdsprogram. Det framgår att skolan har valt att avsluta samtliga pågående åtgärdsprogram i början av innevarande läsår (2024/25) utan att dessa beslut grundat sig i en utvärdering av åtgärdsprogrammen och utan att det fattats något formellt beslut som skriftligen delgivits vårdnadshavare. Detta gäller i vart fall eleverna 16, 31 och 41.

Skolinspektionen konstaterar slutligen att det finns elever på skolan som är föremål för särskilda stödåtgärder trots att de inte har något aktuellt beslut om särskilt stöd och åtgärdsprogram, vilket också utgör en brist. Detta gäller åtminstone eleverna 31 och 41. Vad gäller elev 15 är det oklart om det särskilda stödet till eleven har dokumenterats i något åtgärdsprogram.

Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att det finns omfattande brister i skolans arbete med särskilt stöd till eleverna. Skolinspektionen noterar dock att skolan har en ny elevhälsa från och med höstterminen 2024, som påbörjat ett arbete med att skapa nya rutiner för att anmäla, utreda och fatta beslut om särskilt stöd för eleverna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Söderhamn Knowledge AB verksamhet vid Söderhamns Friskola och Fritids uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att undervisningen ska ledas av legitimerade och behöriga lärare, timplan och garanterad undervisningstid, svenska som andraspråk, garantin för tidiga stödinsatser, studiehandledning på modersmålet samt särskilt stöd. Det finns därför skäl att förelägga Söderhamn Knowledge AB att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Anmärkning

Extra studietid

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elever, lärare, rektor och biträdande rektor framgår att extra studietid anordnas på onsdagar mellan klockan 14–16. Passet är bemannat av en lärare på skolan.

Av ingivna scheman för läsåret 2024/25 framgår att klass 5–6A har lektioner till klockan 14.35 och klass 5–6B till klockan 14.55 på onsdagar.

Rättslig reglering

Av 10 kap. 5 a § skollagen framgår att elever i årskurs 4–9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det är en brist att alla elever på skolan inte erbjuds extra studietid i den omfattning som de har rätt till. Av utredningen framgår att alla elever i mellanstadiet inte kan delta på all schemalagd extra studietid, eftersom en del av den extra studietiden löper parallellt med den obligatoriska undervisningen för några klasser. För eleverna i dessa klasser finns ingen möjlighet att delta på den extra studietiden i den omfattning som enligt lag ska erbjudas eleverna.

Val av ingripande

Skolinspektionen får i stället för att meddela ett föreläggande tilldela en huvudman som står under dess tillsyn en anmärkning vid mindre allvarliga överträdelser av vad som gäller för verksamheten (26 kap. 11 § skollagen). Huvudmannen är då skyldig att inom viss tid åtgärda de brister som föranlett anmärkningen. Söderhamn Knowledge AB:s verksamhet vid Söderhamns Friskola och Fritids uppfyller inte författningarnas krav vad gäller extra studietid. Utredningen visar att huvudmannen erbjuder eleverna extra studietid, men i otillräcklig omfattning. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och finner därför skäl att tilldela Söderhamn Knowledge AB en anmärkning.

Områden utan konstaterade brister

Extra anpassningar

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Elever och personal uppger i intervju att elever får extra anpassningar i klassrummet om det befaras att eleven inte kommer att uppfylla de betygsriterier som minst ska uppfyllas. Eleverna säger att de kan få

tillgång till skärmar, hörlurar, speciella bord, stressbollar och sittkuddar. En lärare ger exempel på extra anpassningar såsom anpassade läromedel, anpassat material, inläsningstjänst, tala in text i datorn samt mera tid för uppgifter. Flera lärare uppger att det är lärarna själva som ansvarar för att en elev får extra anpassningar. Lärarna i en intervjugrupp uppger att elevens extra anpassningar dokumenteras i skolans lärplattform.

Rättslig reglering

Av 3 kap. 5 § skollagen framgår att om det framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt.

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet har fattats av juristen Elina Axelsson.

Utredaren Mirja Wallström har varit föredragande i ärendet. I ärendets slutliga handläggning har även juristen Stina Johansson medverkat.